

Padomi mutes veselībai bērnu ar asins recēšanas traucējumiem vecākiem

Hemofilija, Villebranda slimība, retie faktoru deficīti

Zobu fejas apciemojums ir aizraujošs laiks bērniībā, kas var notikt jebkurā laikā un vietā. Jūs varat vēlēties glabāt sava bērna “zobu fejas komplektu” pie skolas medmāsas vai lai tāds ir ērti pieejamā vietā. Ja asiņošana no piena zoba zaudēšanas turpinās ilgāk kā 2 stundas, nekavējoties sazinieties ar sava bērna hemofilijas aprūpes komandu.

Bērniem ar hemofiliju regulāri jāapmeklē bērnu zobārsts.

- Pirmajai vizītei pie zobārsta jānotiek ne vēlāk kā 12 mēnešu vecumā.
- Jūs varat novērst caurumu veidošanos laicīgi un bieži apmeklējot zobārstu un ar profilaktiskiem līdzekļiem, piemēram, ar fluorīdu un sīlantiem.
- Jūsu bērna zobārsts sadarbosies ar bērna hematologu, lai nodrošinātu, ka bērns saņem nepieciešamo faktoru un/vai citus medikamentus zobu ārstēšanas epizodēm.

Jautājumi, ko uzdot bērna zobārstam:

- Vai manam bērnam vajag faktora injekciju pirms zobārsta apmeklējuma? Iespējams. To Jūsu bērna hematologs nolems atkarībā no Jūsu bērna asins recēšanas traucējumu diagnozes un tipa un nepieciešamā zobārstniecības pakalpojuma veida. Dažiem bērniem zobu plombēšanai nepieciešams tikai DDAVP (desmopresīns ar nosaukumu “Octostim”) un/vai antifibrinolītiķi (traneksāmskābe ar nosaukumu “Cyklokapron” vai aminokapronskābe ar nosaukumu “Amicar”, vai etamsilātu saturoši medikamenti ar nosaukumu “Dicynone”). Hematologs var nozīmēt faktora injekcijas, ja bērnam nepieciešams izraut zobu.
- Vai man vajadzētu tīrīt bērna zobus pat tad, ja asiņo smaganas? Jā. Lai uzturētu mutes tīrību un veselās smaganas, tīrīšanai ir būtiska nozīme. Ja Jūsu bērns netīra zobus, gar smaganu malu izveidosies zobu aplikums un turpinās izraisīt asiņošanu. Vienmēr lietojiet zobu birsti ar mīkstiemi (*soft*) sariņiem. Jūs varat arī izmērcēt zobu birsti karstā ūdenī, lai padarītu tās sariņus mīkstākus un tīrīšanu – vienkāršāku.
- Vai man vajadzētu diegot bērna zobus? Jā. Zobu diegošana notīra aplikumu starp zobiem. Zobu diegs jālieto kustinot uz augšu un uz leju, veidojot C-veida aplikumu ap zobu. Nelietojiet zobu diegu ar zāģēšanas kustību (turp-atpakaļ), jo tā var savainot smaganas.
- Vai manam bērnam nākotnē var likt breketes (veikt ortodontisko ārstēšanu)? Iespējams. Breketes var veicināt caurumu veidošanos, bet, ja Jūsu bērns ievēro veselīgu diētu un uztur zobu un smaganu veselību formā, brekešu lietošanai nav ierobežojumu. Ja iespējams, ortodonts labos Jūsu bērna sakodienu bez zobu izraušanas.
- Kuru medikamentu man dot bērnam pie zobu sāpēm? Jūs varat bērnam ar asins recēšanas traucējumiem dot paracetamolu saturošus bezrecepšu medikamentus. Jums nevajadzētu bērnam dot ibuprofēnu vai naproksēnu saturošus medikamentus, jo tie pastiprina asiņošanas risku.
- Vai manam bērnam vajadzīgi recepšu medikamenti, kas satur fluoru? Jūsu bērna zobārsts nozīmēs nepieciešamos medikamentus, balstoties uz zobu novērtējumu un rentgena izmeklējumiem.
- Ko man darīt, ja bērna piena zobi kustās?

Neuztraucieties. Zobu fejas apciemojums bērnībā ir aizraujošs laiks. Šeit būs dažas lietas, ko paturēt prātā:

- Ļaujiet zobiem izkrist pašiem. Neraujiet kustīgus piena zobus.
- Neļaujiet bērnam bakstīt vai kairināt vietu, kurā bija piena zobs.
- Pāris dienas nebirstējiet vietu, kurā auga piena zobs. Taču rūpīgi tīriet citus bērna zobņus.
- Neļaujiet savam bērnam izmantot mutes skalojamās līdzekļus, vai skalot muti pat ar ūdeni – tas var izraut asins recekli, kas izveidojies brūcē.
- Pāris dienas dodiet savam bērnam mīkstu ēdienu, ko var saspaidīt ar dakšīņu.
- Iedodiet savam bērnam sakost un turēt starp zobiem izmērcētu melnās tējas paciņu, lai apturētu asiņošanu. Ja tas nepalīdz, ļaujiet bērnam iekosties marlē, kas samitrināta ar traneksāmskābes šķīdumu.

Esiet sagatavojies! Zobu fejas apmeklējums var notikt jebkurā laikā un vietā: skolā, spēļu laukumā, vai atvaļinājuma laikā. Jūs varat vēlēties glabāt sava bērna “zobu fejas komplektu” pie skolas medmāsas vai lai tāds ir citā ērti pieejamā vietā.

- Jūsu “zobu fejas komplektā” jāieliek marle, antifibrinolītiskie līdzekļi (piemēram, traneksāmskābe), melnās tējas maisiņš, un jebkuri ārkārtas palīdzības telefonu numuri.

Sazinieties ar sava bērna hemofilijas komandu nekavējoties, ja asiņošana pēc piena zoba izkrišanas turpinās ilgāk kā 2 stundas.

Jautājumi, kas jāuzdod Jūsu bērna pediatram/hematologam:

- Vai manam bērnam nepieciešama papildu aizsardzība, lai saņemtu zobārsta pakalpojumus?
- Vai ir jebkas tāds, kas zobārstam ar manu bērnu būtu jādara savādāk nekā ar citiem bērniem?
- Vai manam bērnam nepieciešama faktora injekcija pirms zobārsta apmeklējuma?

Kā es varu savam bērnam novērst caurumu veidošanos?

- Tīriet sava bērna zobus ar mīkstu zobu birsti katru rītu un katru vakaru.
- Izmantojiet pastu, kuras sastāvā ir fluors un ko rekomendē Zobārstu asociācija.
- Diegojiet zobus uz nakti. Diegošana iztīra zobu starpas, kur zobu birstes sariņi nevar tikt.
- Dzeriet ūdeni ar fluoru.
- Izvairieties no ēdieniem, kam pievienots cukurs. Uzskodām starp ēdienreizēm jāizvēlas ēdiens, kas nav saldināts.
- Nedzeriet sulas, gāzētās limonādes vai sporta dzērienus bieži.

Jautājumi, ko bērna zobārsts varētu pajautāt Jums:

- Kas ir Jūsu bērna ārsts un kā ar viņiem var sazināties?
- Kas ir Jūsu bērna hemofilijas vai cita asins recēšanas traucējuma aprūpes komandas koordinējošā medmāsa? Kā es ar viņu varu sazināties?
- Vai Jūsu bērns faktora injekcijas lieto profilaktiski vai tikai pēc vajadzības?
- Kādus medikamentus Jūsu bērns lieto? Kādās devās? Kādā formā (šķidrā, tablešu vai injekciju veidā) Jūsu bērns lieto zāles?
- Vai Jums ir recepte, lai saņemtu Cyklokapron un/vai DDAVP?
- Vai Jūsu bērnam ir kāda ar medikamentiem vai ēdienu saistīta alerģija?

- Vai Jūsu bērnam kādreiz ir vajadzējis nokļūt uzņemšanas nodaļā ar asiņošanas problēmu?
- Ko Jūsu bērns ēd maltītēs un kā uzkodas, ko viņi dzer?
- Vai Jūsu bērnam kādreiz ir bijuši sarežģījumi zobārsta apmeklējuma laikā?
- Vai Jūsu bērns baidās no zobārsta?

Kad manam bērnam vajadzētu apmeklēt zobārstu?

Bērnā jāapmeklē zobārsts 6 mēnešu laikā pēc pirmā zobiņa izšķilšanās vai līdz pirmajai dzimšanas dienai – atkarībā kurš notikums pienāk ātrāk. Atceries, ka nekad nav par vēlu sākt vest savu bērnu pie zobārsta!

Cik bieži manam bērnam vajadzētu apmeklēt zobārstu?

Lielākā daļa bērnu apmeklē zobārstu reizi 6 mēnešos. Taču, ja Jūsu bērnam ir augstāks risks uz caurumu veidošanos, zobārsts vēlēsies apskatīt Jūsu bērnu katrus 3 vai 4 mēnešus.

Kur meklēt bērnu zobārstu?

Stomatoloģijas institūts

Pie jebkura bērnu zobārsta, iepriekš informējot par asins recēšanas traucējumiem.

Cita informācija par asins recēšanas traucējumiem:

www.hemofilija.lv, www.ehc.eu, www.wfh.org.

Lūdzu ņemiet vērā! Šeit aprakstīta vispārīga informācija priekš bērniem ar asins recēšanas traucējumiem, bet tā neattiecas uz visiem gadījumiem. Šī informācija nav medicīniska rekomendācija. Lūdzu sazinieties ar savu veselības aprūpes speciālistu, ja Jūsu bērnam ir medicīniska rakstura problēma. Ja Jums šķiet, ka Jūsu bērnam ir nepieciešama neatliekama medicīniskā palīdzība, lūdzu nekavējoties sazinieties ar sava bērna ārstu un/vai ātrās neatliekamās palīdzības dienestu!

Materiāls sagatavots, izmantojot

https://www.lsusd.lsuhs.edu/kids_teeth/docs/Hemophilia.pdf